

**Міністерство освіти і науки України
Одеська державна академія будівництва та архітектури**

**Матеріали
IV всеукраїнської науково-практичної конференції**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ ОХОРОНИ ПРАЦІ, БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ТА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

5-6 травня 2022р.

м. Одеса

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПРИЧИН ВИНИКНЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Андрощук І.В., Андрощук О.В.

Луцький національний технічний університет
КЗВО «Волинський медичний інститут»

Постановка проблеми у загальному вигляді. Створення оптимальних умов праці для досягнення європейських стандартів щодо гідних умов праці та збереження здоров'я працівників є одним із основних завдань, визначених Глобальним планом дій ВООЗ з медицини праці для усіх на 2006–2025 рр., Стратегією сталого розвитку «Україна-2020», схваленою Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5, та частиною зобов'язань у рамках Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони [1].

Профпатологічна служба в Україні знаходиться на етапі розбудови. Мова йде зокрема про розробку та затвердження Положення про позаштатного спеціаліста-профпатолога Міністерства охорони здоров'я України, обласного і міського управлінь охорони здоров'я, республіканський та обласні профпатологічні центри. В номенклатурі лікарських спеціальностей є спеціальність “професійна патологія”, ведеться додипломна підготовка і післядипломне удосконалення лікарів - профпатологів [2].

Постановка завдання. Професійне захворювання – це хронічне або гостре захворювання, причиною якого став тривалий вплив на працівника шкідливих виробничих факторів. Профзахворювання діляться на два основні види: гострі і хронічні. Гострі – недуга, що виникає в результаті короткого (протягом не більше однієї робочої зміни або робочого дня) впливу отруйних речовин або шкідливих чинників. Якщо якийсь фактор впливав на працівника впродовж певного часу, ефект від нього накопичувався тривалий термін, то мова про хронічне професійне захворювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний вклад у вивчення даної проблеми внесли відомі зарубіжні та вітчизняні вчені. Серед українських вчених необхідно відмітити праці А. М. Шевченка, В.М. Шевцова, М. І.Веремея, О. П. Яворського, Б.П. Кузмінова.

Виклад основного матеріалу досліджень. Аналіз санітарно-гігієнічної ситуації на виробництві свідчить, що незважаючи на чинне законодавство України щодо охорони праці та забезпечення санітарного й епідеміологічного благополуччя населення вимогам санітарних норм і правил у Волинській області не відповідає біля 23% проти 26% робочих місць у минулому році, на яких зайнято 14364 працівників у тому числі 2368 жінок.

В основному це підприємства вугільної, будівельної галузі, агропромислового комплексу. За результатами проведених у 2021 році лабораторно-інструментальних досліджень перевищення нормативів щодо вмісту в повітрі робочої зони пилу та хімічних речовин становить 23% проти 26% у 2020 році, шуму – 35,8% проти 45,5%, вібрації – 12,8% проти 10,7% відповідно. Негативний вплив на організм людини цих факторів посилюється важкою фізичною працею, а у ряді випадків супроводжується психоемоційним напруженням.

Такі умови праці обумовлюють зниження адаптаційних можливостей людського організму і можуть призвести до порушень його життєво важливих функцій, зменшити опір до дії як професійних так й інших факторів ризику. Все це стало причиною того, що упродовж останніх років спостерігається досить висока питома вага підприємств із значним ризиком формування у працівників професійної патології.

Динаміка професійної захворюваності в області свідчить про нестабільність її показників, хоча в останні роки намітилась тенденція до її стабілізації в сторону зниження. Так, якщо у 2016 році було зареєстровано 112 випадків (з них 9 зі смертельним наслідком) у 2017 році – 263 (12 зі смертельним наслідком), у 2018 – 266 (18 зі смертельним наслідком), у 2019 – 222 (15 зі смертельним наслідком), у 2020 – 84 (4 зі смертельним наслідком), у 2021 – 89 (4 зі смертельним наслідком). Усі зареєстровані випадки професійної захворюваності було ретельно розслідувано, складено акти форми П-4, хворим надана висококваліфікована медична допомога.

Загальна кон'юнктура професійної захворюваності в області за останні роки, як і раніше, визначається головним чином за рахунок міста Нововолинська, частка якого з 2017 року складає більше 96%. Найбільша кількість постраждалих, серед галузей народного господарства, протягом усіх років реєструється у гірничо-видобувній галузі, що пов'язано із комплексом несприятливих факторів (пил, шум, вібрація, та ін.) при підземному видобуванні вугілля. Також на динаміку професійної захворюваності значно впливає зростання кількості працюючих з великим стажем роботи, достатнім для формування патології. Так, найбільша кількість постраждалих має стаж роботи від 5 до 25 років (табл. 1).

В структурі профпатології перше місце у Волинській області належить захворюванням органів дихання (пневмокістоз, силікоз, хронічний бронхіт). Вугільна промисловість у пиловій патології займає провідне місце за 2021 рік було зареєстровано 48 випадки цієї патології із 89 виявлених професійних захворювань, за 2020 рік – 47 випадки. Найбільший небезпеці розвитку пилової патології підпадають робітники вугільних шахт (забільники, вибухівники, прохідники, машиністи комбайнів та ін.), рудничні робітники (бурильники, прохідники) [3].

Таблиця 1– Розподіл постраждалих за стажем роботи по Волинській області

роки	к-сть проф. захворювань, всього	До 5 років	6 – 10 років	11 – 15 років	16 – 20 років	21 – 25 років	більше 25 років
2016	112	2	1	5	3	26	75
2017	263	4	6	15	32	73	133
2018	266	5	4	13	17	89	138
2019	222	1	3	7	24	90	97
2020	84	-	2	6	9	20	47
2021	89	3	3	7	12	16	48

В структурі профпатології перше місце у Волинській області належить захворюванням органів дихання (пневмокістоз, силікоз, хронічний бронхіт). Вугільна промисловість у пиловій патології займає провідне місце за 2021 рік було зареєстровано 48 випадки цієї патології із 89 виявлених професійних захворювань, за 2020 рік – 47 випадки. Найбільшій небезпеці розвитку пилової патології підпадають робітники вугільних шахт (забійники, вибухівники, прохідники, машиністи комбайнів та ін.), рудничні робітники (бурильники, прохідники) [3].

Основними обставинами, що супроводжують розвиток пилової патології є недосконалість технології машин і механізмів та невикористання засобів індивідуального захисту органів дихання. Також однією з причин виникнення пилової патології є неефективне застосування протипилових заходів.

Друге місце в області у структурі професійної захворюваності займають захворювання, пов'язані з впливом на працюючих підвищених рівнів шуму та вібрації, частка яких за останні 5 років складає понад 20%.

Третє місце в структурі професійної патології по області займають захворювання опорно-рухового апарату (радикуліти) серед інших професійних захворювань їх частка становить у 2021 році – 6 випадків, які реєструються у робітників шахт, механізаторів та водіїв в сільському господарстві.

Висновки з даного дослідження. В останні 6 років дещо змінилась структура професійної захворюваності, зокрема, у 2016 почали виявляти професійні захворювання не тільки у гірничовидобувній галузі, а й у працівників освіти, акціонерних товариств де зареєстровані отруєння чадним газом, сіркою, вібраційна хвороба, хронічний радикуліт, ларингіти.

В Україні постійно формується правова база з попередження розвитку професійних і виробничо обумовлених захворювань, зниження факторів ризику їх розвитку, а також виявлення і лікування професійних хвороб. Сучасний стан професійної патології потребує вжиття заходів загальнодержавного рівня, оскільки стосується практично усіх видів економічної діяльності та охоплює весь виробничий потенціал країни та Волинську область зокрема.

Література

1. Про соціально-економічне становище України. Державний Комітет статистики України, Київ. – 71 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ>.
2. Державна служба України з питань праці. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://dsp.gov.ua/>
3. Головне управління статистики у Волинській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://dnop.gov.ua/>

УДК 343.1

МОНІТОРИНГ ОСНОВНИХ ПРИЧИН ВИРОБНИЧОГО ТРАВМАТИЗМУ

Горностай О.Б., к.т.н., доцент

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, м. Львів

Відомо, що в Україні, у мирний час, виробничий травматизм займає третє місце за смертельними випадками (після серцево-судинних та онкозахворювань). Причин нещасних випадків, згідно з класифікацією, поділяються на організаційні, технічні та психофізіологічні. Розподіл причин нещасних випадків зі смертельним наслідком наведено в табл.1.

Таблиця 1 – Аналіз основних причин виробничого травматизму[1]

Роки	Причини смертельних нещасних випадків, %		
	Організаційні	Технічні	Психофізіологічні
2008	66	18	16
2009	66	22	12
2012	70	22	8
2013	64	24	12
2014	63,7	25,2	11,1
2015	65	11,4	23,6